

๑. การส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของเด็กวัยเรียนวัยรุ่นโดยใช้ระบบดิจิทัล (digital platform)

๒. นางสาวณฐนนท บิริสุทธิ์

๓. กองอนามัยวัยเรียนวัยรุ่น กรมอนามัย

๔. หลักการและเหตุผล

ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต กำหนดเป้าหมายการพัฒนาวัยเรียนและวัยรุ่น ให้มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีสัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลง รวมทั้งอัตราเจริญพันธุ์รวมของประเทศไทยลดลง ซึ่งเฉลี่ยแล้วสตรีคนหนึ่งจะมีบุตรประมาณ ๑.๕๐ คน จำนวนเด็กเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ การปลูกฝังความรู้ และทักษะเด็กอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เติบโตเป็นวัยทำงานและประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดโรคอุบัติใหม่ ที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ใหม่ในการดูแลและจัดการปัญหาสุขภาพ เช่น การระบาดของโรคโควิด ๑๙ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้ประชาชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโรค รู้ถึงสิทธิที่ตนพึงได้รับการบริการด้านสุขภาพอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ จะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนัก และเกิดความร่วมมือในการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนดีขึ้น

๕. วัตถุประสงค์

๕.๑ เพื่อพัฒนาและยกระดับระบบดิจิทัล (digital platform) สำหรับเด็กวัยเรียนวัยรุ่นให้สามารถเข้าถึงข้อมูล และองค์ความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้องจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เป็นเด็กที่เก่ง มีคุณภาพ และมีสุขภาวะที่ดี

๕.๒ เพื่อให้เด็กวัยเรียนวัยรุ่นมีความรอบรู้และพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ถูกต้อง สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาความรู้และทักษะตนเองอย่างต่อเนื่อง เติบโตเป็นผู้ใหญ่ และประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ

๖. วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ

ขั้นที่ ๑ ศึกษาสถานการณ์วิเคราะห์สภาพปัญหาสุขภาพเด็กวัยเรียนวัยรุ่น นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ทบทวนสถานการณ์สุขภาพเด็กไทย วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ รวมทั้งทิศทางนโยบายรัฐบาล กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ ๒ พัฒนาคำแนะนำและทักษะสุขภาพเด็กวัยเรียนวัยรุ่นในการดูแลสุขภาพตนเอง

ร่วมกับกรมวิชาการจัดทำ พัฒนา และปรับปรุงข้อมูลวิชาการ ชุดความรู้ สื่อ คู่มือ แนวทางปฏิบัติ และแบบประเมินที่เกี่ยวข้องในระบบดิจิทัลส่งเสริมสุขภาพวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความเหมาะสม เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับสถานการณ์

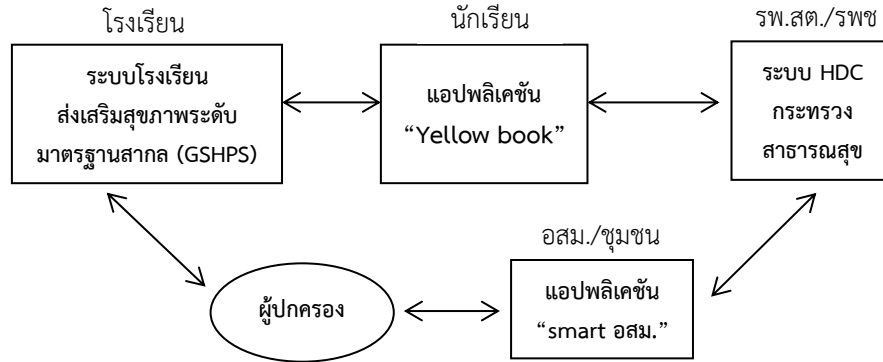
ขั้นที่ ๓ ออกแบบและพัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพที่มีความเชื่อมโยงการดูแลสุขภาพตนเองของเด็กและระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ

๓.๑ ออกแบบและพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพตนเองผ่านระบบดิจิทัล โดยการสำรวจรูปแบบความต้องการการใช้งานที่เหมาะสมกับเด็กวัยเรียนวัยรุ่น

๓.๒ ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีระบบการช่วยเหลือ ส่งต่อวัยเรียนวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มที่ประสบปัญหาให้สามารถช่วยเหลือเด็กได้อย่างแท้จริง

๓.๓ ดำเนินการพัฒนาระบบดิจิทัลสำหรับเด็กในการดูแลสุขภาพตนเอง (แอปพลิเคชัน “Yellow book”) ให้มีการเชื่อมโยงระบบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ๑) ระบบข้อมูลโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล (GSHPs) และโรงเรียนมีการประเมินตนเองผ่านระบบออนไลน์ จะทำให้มีข้อมูลการ

ส่งเสริมความรู้และการดูแลสุขภาพเด็กในโรงเรียน ๒) ระบบการดูแลสุขภาพในชุมชนผ่านระบบ Smart อสม. โดย อสม. จะเป็นหนึ่งในทีมสุขภาพชุมชน เป็นคนที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง และเด็ก สามารถเป็นคนกลางในการช่วย ค้นหา คัดกรอง และส่งต่อเด็กที่มีความเสี่ยงหรือประสบปัญหา และรายงานผ่านแอปพลิเคชัน Smart อสม. ซึ่งจะเชื่อมโยงข้อมูลกับ ๓) ระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ รพ.สต. (ระบบ HDC) ให้เด็กได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งต่อได้อย่างรวดเร็ว

แนวคิดการเชื่อมโยงระบบข้อมูลระหว่างโรงเรียน นักเรียน ชุมชน และระบบสุขภาพปฐมภูมิ

๓.๔ ทดลองใช้ในพื้นที่ต้นแบบ อย่างน้อยเขตละ ๑ แห่ง เพื่อให้ครอบคลุมทุกบริบท

๓.๕ ปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับการดำเนินงาน

๓.๖ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการพัฒนาศักยภาพผู้ใช้งานระบบ เช่น ตัวแทนนักเรียน ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และทีมดูแลระบบในระดับเขต (Admin เขต)

๓.๗ สนับสนุนการใช้งานทั่วประเทศ ผ่านสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กดาวนโหลดและติดตั้ง แอปพลิเคชัน "Yellow book"

๓.๘ ติดตามและประเมินผล

๓.๙ สรุปและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอผู้บริหาร

ขั้นที่ ๔ สร้างการมีส่วนร่วมโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนวัยรุ่นในชุมชน

โรงเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล (GSHPs) ๑๐ องค์ประกอบ ๖ ตัวชี้วัด ซึ่งจะเป็นเครื่องมือให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพของเด็กให้มีความรู้ และทักษะ สามารถจัดการสุขภาพตนเองได้

ครอบครัว เป็นที่ปรึกษา ให้ข้อมูล/ความรู้ เผื่อระวังพฤติกรรมเด็กวัยเรียนวัยรุ่นอย่างเข้าใจและใกล้ชิดจัดการสภาพแวดล้อมในบ้านให้เหมาะสม ร่วมกับครู และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กวัยเรียนวัยรุ่นในชุมชน

ชุมชน สร้างความตระหนักในชุมชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน มีทีมสุขภาพในชุมชน ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ผู้แทนโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง จัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อเป็นพื้นที่ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้เกิดการร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา/ความเสี่ยงด้านสุขภาพของเด็กวัยเรียนวัยรุ่นที่พบ ร่วมกันกำหนดวิธีการแก้ปัญหา เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมในชุมชน มีสถานที่ออกกำลังกาย กำหนดมาตรการร้านค้าในชุมชนไม่ขายอาหารไม่ปลอดภัยหรืออาหารหวาน มัน เค็ม การจำหน่ายบุหรี่ยี่ แอลกอฮอล์ให้เด็ก จุดบริการถุงยางอนามัยในชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้วัยรุ่นเข้าถึงบริการคุมกำเนิด จุดเสี่ยงที่อาจเกิดการบาดเจ็บและอุบัติเหตุในชุมชน เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหา รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนให้ความสำคัญในการดูแลเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. สรุปและข้อเสนอแนะ

๗.๑ การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพตนเอง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในกรณีของเด็กประสบปัญหาต้องมีการส่งต่อให้ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สามารถเข้าถึงสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ได้

๗.๒ ความท้าทายของการใช้ระบบดิจิทัลในกลุ่มเด็กเปราะบาง เช่น เด็กที่มีฐานะยากจน เด็กในพื้นที่ห่างไกล อาจทำให้มีปัญหาในเรื่องการเข้าถึงได้ทั้งในแง่ของอุปกรณ์สื่อสาร เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต การออกแบบระบบที่รองรับการทำงานแบบระบบ offline อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการรองรับเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งการสนับสนุนนโยบายอินเทอร์เน็ตประจำหมู่บ้านให้มีความครอบคลุมและสามารถใช้งานได้จริงในทุกพื้นที่ จะสามารถช่วยให้เด็กกลุ่มนี้เข้าถึงการดูแลสุขภาพตนเองผ่านระบบออนไลน์ได้

๘. ช่องทางการเผยแพร่

เว็บไซต์สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย